ԱԶԳԱՍԷՐ

Հասարակի հնգետասա-
նորդաց ցուցեալ վերջ
տարեկան Կ. Ռուփի 24.
Բաժանորդաց Տեղ...

ՈՒՍՈՒՄՆ ԱՌՆԷ ԶՄԱՐԴ ԵՐՋԱՆԻԿ

Ընծայեալ ազգային հրա-
տարակութեանց ձրի ըն-
դունի.
Առանձին օրաց ապագ-
մունք 2 անայ առ տողն.

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԵՒ [illegible]

ՀԱՏ. Ե. ԹԻՒ 135 ԿԱԼԿԱԹԱ 1848 Ապրել 1

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

Խորին ցաւակցութեամբ հրատարակեմք. զի որպէս պարծեցաք չկարացաք տեսանել զայն անդրդուելի հաստատութիւն, որ բնական է աշալըջութեան, գործունէութեան եւ չափաւորութեան Անգլիա մերոյ սիրելւոյ. Զի մի յերկերիս վաճառատանց աղքատ անկաւ 'ի մասայ, եւ այն՝ յատուկ 'ի մասին առեւտրոյ իւրոյ ընդ Լոնտոնայ եւ Անգլիացի ընկերութեամբ՝ որոց այսքան բերանաբաց ջատագով.

Խնգլիշման Լոնտնի ամսոյ 16 թուով բոթաբեր լինելով աշխարհի զպէտսպէս եւ զհարող տնանկութեանց վաճառականաց Բարաքազարի եւ Հայոց. յորս գինի օրինակ այս. "Ի մէջ որոց. (այսինքն Հայոց.) Բարձր արժանապատիւ Ընդհատ ամն երկայժամանակեայ տնօրէնութեամբ՝ որդեալ եւ վճարմանց իւրոց."

Այս մասին Պարոն ոմն՝ Հայ ստորագրութեամբ՝ գրեաց առ Խնգլիշման Մարտի 17 թուով՝ այսպէս.

Պարոն.

"Վերծանելով 'ի վերատեսչական քում զանկումն Հայ վաճառատան ուրեմն, եւ զինի հետեւեալս թէ "Անարատն ձախողութիւնք տարծին 'ի մէջ Հայոց հասարակութեան." առել խնդրեմ. թէ կարի շուտափոյթ է այս քո յղութիւն միտաց. Բազմաւութիւնք յաջողութեանց ոչ մտանեն ընդ հանուր հանդէս. Ըստ պատահման նաեւ զբաւորական տեղեկութեանց պարծոց վաճառատանն յիշելոյ՝ ասակայք զառ յետ՝ թէ գիրս եղեւ յետկական պատճառս դայլարման վճարելոյն.

Արդ յայտնել դոյզն իմ Օրագրիդ միջոցաւ. զի մի ոք 'ի Մերոպացւոց տեսել երկիւղ գիրկիւղ իւր 'ի մասին հաստատութեան բարեաց կարգավորեալ Ձեր հասարակութեան մերոյ."

Առ որ՝ ասէ Խմբագիրն "Համապատասխանին՝ զորոյ զթուղթ հրատարակեմք. հարամէ զամենայն երկիւղ յառաջ գալի 'ի մերոց հրատարակութեանց՝ թէ արժանապատիւ Հայ վաճառականն ամն քաղաքս եւս վճարեցին։ Մէ լուաք, եւ ոչ իմացուցեալ ունիմք հաւատալոյ՝ թէ եւ այլք կցորդք իցեն անկմանն, թէպէտեւ անհարելի է ըմբռնել զպրութիւն մեր 'նոյն մասք՝ առ որ չէր գիտացուցեալ։"

—Լսի թէ Տնտես Մարդասիրական Ճեմարանին՝ վերստին կոչեցաւ 'ի գործ տնտեսութեան իւրոյ, արդ խոկ է որում ժամանակ՝ Ընծեղյ իւր բարեկամն 'ի մամնայն անհրաժեշտութեան, զի աճն ընդխածաշակ կառահանելոյ իւրոյ 'ի զարտոց անաւ տնտեսութեան, եւ անընդունակութեան 'ի սոսնս բարեկամաց։ Կառավարութիւնն լաւ գաս եւս նմա, եւ եթէ անտեսն յիւրում բանի զայս լիցէ լաւ ուսաւ զօրացութիւն հաւատոց նոցա՝ եւ հաւատարմութեանց իւրոց։ Մեք լաւ զարմանամք, զի եթէ խնդմ Հայն՝ մարդոր, ընդդէմ վերստին 'ի ներքս առաւ, իսկ թէ ոչ՝ ընդդէմ 'ի բաց արձակեցաւ։ Բայց լսի՝ թէ յորժամ հարցաւ տնտեսական թէ ընդէր 'ի բաց արձակեցեր զանառ քոյ, պատասխանեաց, թէ "վասն յանցանաց զոր յայտնել ոչ կարեմ։" Իւր մեք լոկ յիշատակեցաք տասնօր իբրեւ տասնչին 'ի զատատանաց՝ որ պատմէ տալոյ ասել կարելոյ՝ թէ յանցանքն զինչ։

—Ի բաց երրորդում երկրորդում ամսեան Մարտի նոր եղ Օրացոյց Ընթ Տեառն 1848՝ յորում ընդ այլոց պէսպէս նորութեանց կան եւ անուք Յրէնեկեղեցւոյ Փողովեյ Ընդամեյն, օրինակ զայս։

Ցիմնէզոյց եկեղեցի ծովով Անդամեայ Մարդասիրական Ճեմարանին ,

Յամի Տեառն 1848, 'ի 15 Մարտի, յաւուր երկուշաբթու, յերեկոյեան եօթներորդ ժամուն, զումարեցաւ յիւներորդ երկրորդ ժողով Ընդամոց Մարդասիրական Ճեմարանին. յորում 'ներկայ էին Պարոնայք Փ. Ա. Գէորգեան, Գ. Յ. Պաւլ, Զօհրապ Մ. Մանուկեան, Կարապետ Յ. Վարդանէսեան, Մարտիրոս Մ. Յովհաննեանց, Յ. Մ. Վարդանեան, Աբգար Յ. Աբգարեանց, եւ Յովհաննէս Աղգալեանց ։

ա. Պարոն Փ. Ա. Գէորգեան ընտրեցաւ Աթոռակալ ժողովոյս, եւ կալաւ զաթոռն ։

բ. Ժողովն հասոյ եղեալ հաշուեգրոց ատենագրոց եւ այլ թղթոց Ճեմարանին՝ եգիտ զայնս յամենայնի ուղիղ եւ անսխալ, որպէս յետադայ կշիռն ստացուածոց եւ սարքեան ելումտից Ճեմարանին ունի ցուցանել. Նա եւ 'ի ներքոյ յիշատակեալ ցուցակաց թուղթքն առաջի եդան ժողովոյն, այսինքն՝

Նո 1. Կշիռ տումարին ։
2. Ցուցակ տանց եւ կրպակաց։
3. Ցուցակ ստանալի յտոկոսաց ։
4. Ցուցակ թուոց մանկանց՝ որք ուսանին 'ի Ճեմարանին, թիւ իւր սոցա է 79, յորոց 46 են վարձատու եւ մնացեալքն ընթերցողք, եւ 33 ձրի ուսանող եւ ձրի բնակեալք աշակերտք, մինչեւ 31 Դեկտեմբերի, 1847.
5. Ցուցակ ընծայից Ճեմարանին ։
6. Ցուցակ անվաձառ մասնեկից ։
7. Ցուցակ Կուսմպանեայ մարզհակաց Ճեմարանին ։

գ. Հոգաբարձու Պարոն Յ. Մ. Վարդանեան պաշտօնատարութեան ժամանակն գոլով լրացեալ՝ նա ի պաշտօնէ ելաւ։ Եւ ըստ օրինական կարգադրութեան Ժողովականին՝ Պարոն Մարտիրոս Մ. Յովհաննէսեանց եղև առաջին կամ երէց Հոգաբարձու. Պարոն Պետրոս Յ. Պօլի՝ երկրորդ. Պարոն Փ. Ա. Գէորգեան ընտրեցաւ լինել երրորդ Հոգաբարձու. և Պարոն Օհաննէս Մ. Մանուկեան կարգեցաւ չորրորդ Հոգաբարձու։

դ. Առաջարկեցաւ մատուցանել ըզշնորհակալութիւն ժողովոյս երէց Հոգաբարձուին՝ Պարոն Յ. Մ. Վարդանեանի վասն բարւոք հոգաբարձութեան և պաշտօնատարութեան նորին։

Փ. Ա. ԳԷՈՐԳԵԱՆՑ

Ատենադպիր.

ե. Առաջարկեցաւ նուիրել Պարոն Աթոռակալին զշնորհակալութիւն ժողովոյս՝ ըստ սովորութեան։"

Տարեկան մուտքն են	......	15.749. 6.
Տարեկան ծախքն են	......	18.252. 14 — 2.

ԱԶԴ.

Կառավարութիւն Սուրբ Սանդուխտ Դպրոցի յայտ առնէ որ 'ի հաշիւ Ժողովանին տեսանելով անհասոյց ըլլալն գումարն 4154. 13. 9. գրշ. թէ որ առաջոյ եղև, փանդերոյ խնամարհաւար այնքս մատուցանէ որոց և այսր մասնաւոր սերտ զաւակաւութեանն, զի համեմատ 97 և 98 կանոնաց նորա՝ շնորհողացն ժամանակին հատուցանեն առնել զուղղակի փարձոց ի-բրոյ. զեմասն ածելով՝ զի զլուխ զրամից ոչ ունի նա, համեմատ ծախուցն, որով համբերել կարասցէ։

Թէև բոլոր աշակերտաց Դպրոցին հասանէ այժմ մինչ 'ի 33. յորոց ձրի ուսանին ոչ ևս հօթն։

ՄՈՒՏՔ

23	Խնամարձք ամսական 8 ամեն բերն . .	184
2	[illegible] ամսական [illegible]	8
	Գումարն է.	192

ԵԼՔ

Ընդհանուր Վարժապետուհւոյն ռոճ . .	50
Զոյգ [illegible] և սեղան նորա ընդ մեզ	25
Երկրորդ Վարժապետին	50
Տան վարձ	40
Սպասաւորաց ռոճկացն	25
Զոյգ աշակերտաց ամսական Դպրոցի պիտոյք	2
☞ Հայ Վարժապետին	——
Հայ Վարժապետուհւոյն	——
Գումարն է	192

Իրթէ 'ի ներկայս բարգաւաճ վիճակի Դպրոցիս այսքան եղէ մխիթարութիւն Հայ Աստուածային՝ ուրեմն քննել այսչի թէ որքան ևս՝ եղև 'նոցա' 'ի սկզբան ամենայն պակասութեանց նորա՝ յընթացս տարւոյ և կրօնց բաժանեալ. Թող զանէ ծախսքն եղեն. և Հայ Ազգային բարեկամութիւն ԱԶԳՈՒՆ.

— Նոյն ՄԻՆՏԱՒՐ եւ 'ի Որոյն Պարոնից. յորում շնորհեաց Գերապատիւ Տէր Եզնարեանց՝ ձրի ասյս գոյն Սերովբէ Տէր Յակոբ Տէր Հայրապետեան, և Պարոնայք Սարգիս Թ. Եգղարեան. Սմբատ Եղիազարեան, և Գէորգ Մանուկեան փոխանց. որոց մասնաւոր յԱռաւօտոյ ցանկորդ նուաստութիւն և պարզեալ ժամանակն 'ի գետս Հայրենեաց ևս բերեալց։

— Օրհնեալ Թուոց հաւոյն այսր 'ի Դրուցոյ՝ Պարոնայք Դաւիթ Մելիք Փիլիպ Մելիք Ենիկոլոպեանց, Սաթենիկ Յ. Սափրածեանեան՝ և Վարդանես Տէր Մարտիրոսեան։

— Ի Պօլսոյ՝ Պօրտուգալ Յովսէփ Սարգիս Էֆէնտի, և Պաւղէթ Անտոնեան ։

— Տեսանի «Պէտօտալ» յիւրում թերթու, զոր Պատուելի Տէկէն Լախէզնու Յովհաննէսն խնդրեաց ի մէնջ թարգմանել, և ենոյժ յՆերամշտութիւն ուր յաւէտ հրեշտակային հըն-չէր ։ քան թէ մարդկային ։

Աերովն եմք ։ զի ոչ պարտաւորեաց զմեզ երգմունից լինել ձայն և ծառ ձայնին ։ այս թէ ոչ գերեէր ի բաժանելոյ մխիթարութեանց իւրոց ։ Զի իմոյ և իցէ Երգասիրաց ազգիս նուերելով զայն՝ խնդրեմք յետ փոյթ Պատուելաւնոյն առ փոյթ լեզուն Աղգին ։ որով պարտաւորութիւն համարելով նմանեացն հարկանել զնման պաշտօն ։

— Զ արմանալիս գրեն ի Նոփսարայէ ։ որպէս թէ քանի աւուրք յառաջ՝ անօրէն գիտնազարդ պատահելով ի Պօլսոյ գետ՝ ըմբռնեցեալ կամ գտանեցեալ իցէ յուղ կծորանար ընթացից նորա ։ սաստ և ճարտարութիւն՝ որ երեւնէ ի նմանէ ։ յետս բաց հնարաւորի գանոյ ։ Ընթացութիւն ձըկանց եւան ի յամաչելով անդրիս ։ և աւելք աւելք զամենիմնաւք խոստանելով լի բուռական ազգանուք և զանձիւք ։ յորոց կան՝ որ փախուցք են ։ և կան՝ որ ամբողջք ։ Բազմաւթիւն ի անկեղց անկեաց երկիան անդր ։ մանաւանդ որոց համեմատ չէ աւելի քան զաքենարաքին Աւագ Աղայրիկ ։ Ա․ 4

— Լսի թէ Պաղդեացի ձեւախառնք ոչ կարացին հաշտացուցանել զնորաստեղծութիւն քնակչաց մայրաքաղաքին՝ զարմանալի ձիավարժութեամբք իւրեանց՝ յանթացս երից ամսոց շաբաթուկ ։

Բայց Զեննածու կամ Աշխակալ ամն ի նորոյ՝ նայն ազգաւ ։ զինթէ հըրաշս ազդեցոյ առնէ ։ Զ ի զոր կամի՝ ծախացուցանէ ։ զոր կամի՝ աղքատացուցանէ ։ երծանէ և սանդծանէ զարաբանս ։ զազանիս մեռուցանէ ։ և դարձեալ կեցուցանէ ։ բայց որ գեր ի վերոյ քան զամենայն՝ երեւեցուցանէ և անհրաժեշտ առնէ զՏԻԿՆՇՏՕ ։ արուեստ ախտանի բարանեաց և ամուրեաց միանդամայն ։

— Մեծ առաքինութիւն ի Կոսլութեայց ծառ մայրաքաղաքին՝ համբաւի պատահեալ յանդգնութեանէ նոր պահոց գտալնենի ։

— Մեծագոյն ես առաքինութիւնք բարկութեամբք համբերձ ի շրջակայս Կարինեայ ։ որովք գիւղք և աւանք անշինացան ։

— Ի Սեբաստիոյ գաւառի մեծ զըր-կանք լինի Զմնդարոյ ։ ի պատճառս կամս աշխատեցուցանելոյ զնասս ի կանգնել հովակցութ ոտանաւորց ։ և հարկս կայսերս ի վերոյ՝ առանց հրամանի ունբութեան ։

— Փոքու ի խնդրոյ Սուլէյման Փաշայի՝ չոգեւորն Բեշարհս սեռն ի սկիզբն ։ յորում Հինդ Եւրոպացիք ։ բեռ երկրականք ։ և հինգ երկպարք՝ յամենայն գաւառացն ։ ի ծովերոյ ծովագործութեան գնացինն աւելիոյ չորս խառնափորձ որ մասն ձկոց ։

— Թագաւորն Լոնտոնոյ կարգ ողորմութիւն ընդգրկեալ զողորմելի մի-ճակին ։ բանտարգելութեան իւրոյ ։ որ շուրջ պատեալ ի չարակամաց իւրոց առաքեալ լինի համապատրաստեան ձառամանոց նորա ։

ԲԹԸԻԿ

ՍԵՐԱՓԻՄԷԼ Գաղուն Նաւքին (ի Դեկտեմբերի 1847) եկեր ան-

ոք անանձնականս վեհոքն անցորդս Ամերիկացիս , զորս հետեւեալ արկածք՝ որ արժանի առնեն զնոսա ունել կարեկցութեան՝ ձգեալ էր յայն աշխարհ չարաչարկաւ ոսոխացն Պերուանեաց ։

'Ի թուոյն 1846 երանեն սոքա որսալ վէշս . և արկածութեան դիպեալ նաւաբեկ լինէին յապառաժ ինչ , Նաւապետին ճողոպրեալ զորեքումբք նաւէին՝ երանեն 'ի նա փրկել զանձն հանդերձ քանի մի արամբք ։ 'Ի մնացելոյն կորնչէին ամենք . առկայն եօթն նաւաստիք ընդ երկրորդ հրամանատարաւն մնեալ 'ի մակոյկ նաւին՝ շրջեին 'ի խնդիր ապաստանի ուրեք ։ Աշմարեալ կցամաքս Գ աղանոյ , (զինի ազգաւ ամենայն կերպեաց և բնակելեաց ,) հանեին անդ 'ի կղզի մի՝ ուր խոկոյն յանդիման երանեն նոցա արք նիզակաւորք և թրաւորք երեւ վաթսուն . և դրոհ տուեալ կամին վանել զնոսա 'ի կղզւոյն . մինչ սոցա 'ի գուճս անկեալ ծնկանցն՝ յոյս առնեին նշանաւ զառդրայլեալ վերձակ բերանոյ . և զաստիկ անմեղութեանն "սրով 'ի գութ շարժեալ" ասկաւանքն՝ զոյն ինչ նոցա ուտել ։ Այս անձեալ 'ի մերձակայ ջուրս մի՝ արգելուն անդ զնոսա յանձնակ լինէ մնեկի , ուր ծնան տարաբախտքն երեք զմի ասրի՝ հպատակ ամենայն անարդանաց . և զկնի բազմիցս խուզելոյ յարդ նոցա , (յանկարծ 'ի խնդիր եղեալ 'ի վերջանակ զի թէ Անգղիացիք իցեն՝ սպանցեն զնոսա .) զնեն 'ի ջնմն մի . որով զինի 3 կամ 4 ամաց դժոխամանդ նաւարկութեան, յոխնցս սոյս փակեալ էին մինչ 'ի նոքա 'ի խաւարի և 'ի ջերմի , հասանեն հաւսկ ուրեմն 'ի նաւահանգիստ . ուր յետ վերջանին և մանրամասնին հարցափորձին առ 'ի ստուգել զազգ նոցանէ՝ Նորեւյսացուցանեին զնկար խաչելութեան և հրամայեին նոցա անարգել զայն—'ի խոշել նոցա 'ի սրբազնութիւնէն՝ սպառնան նոցա սրով . ասուրի պատուարեին կոխան առնել զայն ոտիւք և թքանել 'ի նա . Էր յետ այսորիկ եդեալ կրկին 'ի բանտի մի 'ի նաւաստեացն ոչ կարացեալ տալ եօ տոկալ անհնարին տանջանացն՝ ջանայ փախչել . և զաղ անկանի անգթութեան բարբարոսացն . Զամենայն աւուր մինչ անդ տարեալ լինէին տաժ... քաղաքապետին . փակեալ միայն 'ի մէջ արկեղ . միայն աշխատակալ . զի մի տեսցեն զնոյ 'ի հրաշակերտ նոցա զձանապարհայն , և կրկին մատնեն ընդ քննութեամբ . մինչ յաւուր միում սքանչանան նաւաստիքն տեսանելով յանենին զմի Անգղիականն տարագու նաւեալ ընդ քաղաքապետին՝ որ սկսանի հարցանել զհանգամանս նոցա և մխիթարել մծձաւորին՝ պատուիրեն յուղարկել նոցա 'ի լեզու Անգղիացւոց չնասարկանել նմէ Գ անուալ ոք իցէ 'ի մէջ , որպէս չէր իսկ . Ջնաուէսս միջոցաւ և բարեխօսութեամբ գործակալին Տէրութեան Հոլանդացւոց՝ այն ինչ էր նոյն Պարոնին՝ փրկեալ 'ի ձեռաց անողորմ խժդժին՝ դառնին զաղատեալ իբրեանց զինի եօթնեամամեայ յանդուգն կրուական , քաղցր , և ամենայն չարչարանաց . և մարդասիրութեամբ և բարերարութեամբ տարեալ Պարոնին լցեալ էր կարօտութիւնս կերակրոյ և հանդերձից՝ առնուն դարձեալ առ այսր . Որ ընկալաւ և պաշտպանեաց զնոսա Մ խաբել Վարշանդագ նաւապետոյն՝ որ է փոխանակամն մեծ † Լեանկ կամ Լեանկ աշխարհին զտա Պարոնին ։

---

† Նաւաշ կամինք չէ Պորիքի . այլ բուռն Ամերականի , և նշանակէ՝ պարգեւով մարդկի .

Վ. Տ. Ա.

—Կոմսայք կոխէին ՚ի Սենդ. «Քանզի դրեն թէ վերջին պատերազմ Անգղիացւոց անդ՝ դքսաթոփ տապալեալ զբնակիչս երկրին՝ ցրուեաց աստ և անդ ՚ի խնդիր ուտելեաց պարենից. Իսկ կանայք ապագործ և անպաշտպանեալք յորոց երեխայք՝ սովորեալ վաճառել զանձինս բերանոց լինել աւուրն կերակրոյ. բայց խաղէին երեխայք՝ թէ Ռաւեան Անգղիացւոց անդ աղաւնոյր նոցա զգլուխ սակրել, և յետ հեծացեալ շարժեցուցանել միասս լինէ քաղաքն ՚ի Նախաստին. բաղդեալք ՚ի նացանէ զիւրովին չգօն. Քրիստոնեայ Լ բաղխեն խնդրէ նոցա զաղատութիւն ՚ի ջարկս. և զայս արարեալ՝ համարի բարեբարել աշխարհի՝ կրօնական բարեպաշտութեամբ իւրով.

ՊԵՐՍԵՊՕԼԻՍ

ԸՆԴԱՐՁԱԿ զոլմանց ամէն հասանէր աստ դհոգևորական կառավարութենէ վանաց Ամենափրկչի. երբեմն այն թէ իշխանութիւնն հարստահարէր. և միաբանութիւնն առաւելեր. որք գրեթէ զոյգ ընթանան մեծանց՝ որպէս առաւելուքն մարմնոյ. Յայսմ վայրի առաջնայն անից և լեռ՝ արքայն Առաջնորդ վանացն փոխանակեացեր 5000 Սոմարաց աւելի առ՝ ՚ի վերայ Էջմիածնի և Սանդամաշեց Գարեգնեան Սուրբ Էջմիածնի. զոր անպատիւ վերադարձուցանէն. ասելով թէ ՚ի հարց և ՚ի հաւուց հետէ կարգ. եղեալ է ՚ի մէջ իւրեանց՝ ըստ գրաթեամբ առաջնորդին չվճարել ինչ. մինչև անդամք խորհրդարանին բաղկացեալ ՚ի հոգևորականաց և յաշխարհականաց ամբողջին՝ չկցին ձեռագրեալ ՚ի նմին. Ապաղամն Առաջնորդն կշռելով զկարևորութիւն խնդրոյն՝ հաստատեաց զխորհրդարանն՝ յանձնառու ընութիւն ընդդէմ միայն. որոյ նախ քան զհատուածն առա՝ զուժկան ցուցեալ անդամոցն հասեալ ՚ի վերայ՝ պատրաստէ զնոսա ամենեցուն. Եւ մինչ առաքս հարցին և խօսին պաշտօնակալութեան վճարմանն կամ ոչ. փոխանակորդեր յանդիման կացուցանել Պարսիկն վերադարձուցանէ զայն առ բանակատար իւր ՚ի Բումբայի. Սոյգոյն այր անգրէկողոյն օրինաց երկրին՝ քան զնէկէր իւր ՚ի Կալկաթա՝ դըրէ առ նա՝ թէ վերադարձուցանել իւր զփոխանակագիրն՝ առանց բողոքելոյ յատեանն և վկայութեամբ նմին վաւերացուցանելոյ՝ ապա լինի էր. Սա պատմէ զայն յաւանդս մեծաց. և նոքա վճռանելով աղոյ Հայրենեաց՝ այս մի անգամ եւ՝ խոստանան հաստատանել և ասէին զնա դրել փութով ՚ի Բումբայի և յետ կոչել զփոխանակագիրն. Իսկ և խորհրդարանն Բոմբայեցի՝ որ թէպէտ օրինաւոր յառաջնումն. ապօրինաւոր բնի արարեալ՝ երկու աւուրք յառաջ քան զառանալ պատասխանւոյն՝ բարձեալ էր զայն ՚ի Բուշէ. ՚Ի զուր ապա վառակէր զբեռան զհետ արձակել. —փոխանակագիրն անցանէ ՚ի Բուշէ. Եւ գործակալ անդէն պահելով զայն ՚ի ձեռին. ազդէ առանէ պարսկաստանին ՅԱմարահան. որ իսկոյն ՚ի վերայ զայն վանացն Ամենափրկչի. և հազար վաշխս առնէր առնելով՝ պահանջէ զդրամն՝ վաշխիւք հանդերձ. Իսկ կառավարութիւն վանացն ոչ յետ զփոխանակագիրն պահանջելով. և ոչ կարգաց և կանոնաց երկրիս ծանօթ էին զոլով. կէսին առաջի նորա. և յաւելեալ պահանջ ՚ի վերայ հինգ հազարոց՝ երեք վաշխս. և զմեծ մին

Հազար՝ որպէս ինչ ասեն իւրեամ պիտոյ՝ առն ՚ի ձեռս նորա զինուորականաց էր 7000 Անուփսեայ. Այլ նաև զի՝ առանց զաւակին առաջնոյն յետ առաջին մէջավորքն՝ փոխանակորդոյն՝ սղալ էր. Իւր եկեղեղ՝ զի առանց զուգման լուպքի առ Ատեան անդուայս և վաւերականութեան նորա ՚ի մասին ոչ վճարման մեղոյն՝ վաղն ընդունել կամ տայն. Ո՛ այս այսպէս թողեալ, ՚ի թիւ առնոմ մեզ և զայլ ևս վամտղաւոր ապէթ մնաս որ է այս. զի առա զուտ զրամ անգործ պահել կանոն չինելով՝ ամենայն այսպիսի աւանդք պահէին ՚ի վերայ ակրաթեան մուրհակաց. որք բաւ արդէ առաղուպման վիճակի աւևարդ մայրաքաղաքին՝ հարիւրին քանի և աւելի պակաս զնով վաճառին. և միայն չափ այսր մնաստ. զրամափոխութեան համանէ ՚ցմի հազար և չորս հարիւր աւելիս. Թէպէտև զրեթէ համարակալել անհար իցէ այս, որոց անաչէառա՝ զրամոց անասրք եղեն. բայց յիրաւի զաւնեք աղղակար ընդ այսպիսի անփութութեան հակառ կառավարութեան սորա վանուցն Մենաքիրեչի. որ զաղղելն յայամ նեղ ժամանակի պահել առ զչանել զումարեալ պատարագին՝ այսպիսի ամենառակար և անօգուտ մեքենայք վասնէ.

Իսկ և ոչ թէ տարաձայնութիւն է ՚ի մէջ համարակալութեան մերոյ առս. անմանք ասեն տալ. զի կարելացէք սորոյ վանույն՝ զրաւեալք ՚ի ձեռս Պարսիկ պարտատերանցն՝ փրկեցին. Այլ ասեն թէ բնաւ արժան չէք համացանել ընդ այսպիսի համբաւմանց. զի եթէ զրաւքն փրկեցին եւ՝ վերաոյին դրամուցն զժաւարին չէ. մինչ չև հասեալ իցեն դրամքս ՚ի Ջուղա. Աստի և առաւել խաչեմաւթիւն է պահել, զայն վասն նեղ աւուր մերոյ. քանզի այժմ ՚ի ձեռաց հանել. Զի՞ք առս արտաքոյ տուրս այլ պատրաստեալ զումար պատասխանելոյ այլ ևս կակեցոյցն. ԳԻՒՐՃ՛ԶԹ

Բանասիրական
ՊԻՍՏԱ.

Ընձեռն ապերջանիկ առնելի տրամեալ զինքն յաջս Կայսերութեան Ռուսաց, արկաւ ՚ի բանդ և զատապարտեցաւ ՚ի մահ. Քանի ժամուք ինչ յառաջ քան զկատարած իւր՝ գերեաց ընդ ամն արդելանոցի իւրում զհետագայ տողսդ. Որոց աւաչ արխրութիւնք կցորդեալ ընդ տրտում համզամանաց վիճակին՝ կարի խոր ազդեն ՚ի սիրտ.

ԱՅՄ գոյ ՚ի վերայ.
Նա խոստն յերազոց զարթուցանելով.
Մահ, փութով փախեաւ.
Գերծ ուշխարհանի զենեւ բանակով.
Ցուցանէ թէ լքեալ քաղցր հանգիստ յանտեղեաց իմ.
«Թէ հառ քեզ աղաւնի
Անէծ զաւագ՝ եկ հանգիր.»
Անդրաւ աւրախութիւնք ընդդառն քեզ Աէր.
Հողք. բաց թեւօք սուրբք անվեհանդ.

ԱՅՍ զաւաք մերձեցան
Ընդ խաւարագ ժերհանց և սուգ ամենայն.
Ցնծա, կայ անդթատամ.
Սատր ինձ բանք ցերեկ անվերջնան.
Գոռ Սէգ ամբաստանան, քանզի թիւն զօտանայն.
Այ՚ն և անտանկոս
Նշմարը ասելով չ՚եք.
Իմ չէր յայցէութիւն, իմ իւր յաղթանակ.
Զի Մահ՝ փերայն է փրկանակ.

ՏԻԿՆԱՅՔ

Թոռ՛Ն առէն պատկան Տիկին հականացն՝ որ առն կառավարիչ երկու ձայնապարհէք կանոն մինն՝ Սան և միւսն՝ Սէր. Սերոյն կառավարէ առնէ Թոռկինն մարդն մասն վերոյ արաք աւ

չքանոյցանէք քան թէ համեղութեան ուժն․ երբ մին կին ամփոփ առնէ «իմ կամքս․» արժանի կլինի հարուստներս խոր բոլոր իշխանութեան․ Մարդիկ ընդդէմ հակառակին թող․ եթէ մեք ուղենանք վարէից հոտ քաշել՝ նորա բոլորին անուշութեան հեռացումք, և տեղեկացէք ես այնց անհաւանեմք՝ որ ինչ համբոյք են ու համեղք․ Որ մեծա հակառակութիւն լինի մէկից՝ հասկնալ եւ՝ մեծա զգուշել նորանից․ որ ժամանակաւ կորուսան և կանի․ Ցանց բաներին մեծ դիր․ Այնց մինչև քո մարդն յանձին քեզ այլ ես մեծամեծ պաշտօնանի․ Բնաւ խորհուրդ չառաւ․ մինչ չհարցանես քեզ․ Բարեկ մի հարցալ քո մարդի գլխին․ թող քո քարոզն քո բարի վարքդ լինի․ Գլու առաջնութիւն արա․ որ նա ես ամփոփ ակիէլ նորան․ Հրամայիր նորա ուշադրութեան վերայ՝ մեծն ուշ դնելով նորան․ Ոչ ինչ դէպ քեզ մի քաշեր, և ուրիշ կացուցանես․ Մեծա հաւան եղեներ որոք փոքր բաներին՝ որ քեզ ստուգեաւ․ այդ կորդի նորան ուրիշ ես առնել․ Թէ մարդիկ թէ կնանիք՝ սուտ փառք սիրողք են․ երբեք չմիջամտեցես նորա մնափառութեան, և ոչ դանէ ընչին բանեւրում․

Պարկեշտ է կինն ուրիշ խոհը ունենալ քան զիւր մարդն․ բայց չղեկավ եղեւեցուցանել․ Եթէ մարդդ քեզ սըգալ խրատես առ, այնպէս չանես որ համեմատ թէ դու իմացար․ բայց փոքր փոքր յուզումութիւն ուր դնա սիրով և քաղցրութեամբ․ Եթէ խնանալ՝ թող իւրքն առնու զպարծանքն, որպէս թէ ինքնայ գտել իւր ուղղութիւնն․ Բանիւ մարդդ բարկանայ՝ դու այնքան հեզ և քաղցր կաց․ Եթէ յուզուած մնաս էր մի հակառակիր, և մի ուժ առեր որ խռովացուցանես նորան, այլ մնաս ի սենեակդ և առ Աստուած աղաւղակիր նորա համար․

Զգուշութեամբ լսորիր քո տիկին բարեկամներդ․ բայց որքան առհաս՝ այնքան լաւ․ Խորհուրդ յինքնաուլեց հեռի կաց․ մանաւանդ՝ եթէ վերայ գրանման ընդդէմ լինի․ Մաքուր կաց՝ առանց չարյութեան․ ուրախ կաց՝ առանց չափազանցութեան․ Սիրան հագիր՝ այլ պարկեշտ․ «ոչ ամեն հուռն հանդերձիւք և մարգարտի ծաղկօք․ և այլն․» Փոխեր քո զգեստուց ձևն՝ միայն ամնի համար․ որ առ քեզ փոփոխութիւն մնայ և յուշ բերէ անցեալ քաղցրութեանց յիշատակըն․ Այսպէս բաները չնչին ենթեին քեզ․ այլ կարևորք են, ուրիշ քան որ կարծուածն․

«Մանաւանդ Կանայք հնազանդ լերուք արանց ձերոց․ Որք անհաւանք զիանայա ձեր․ որպէս ՔՐԻՍՏՈՍ եկեղեցւոյ գլխինպէս, և նա զանձն իւր ի փրկանս» Եփեսացւոց, Գլուխ Ե․

ԱՌԵՂԾ

Ընծայեմ բարակ է և ձիգ․
Ընտանիք ի լեռ ինչ փոքրիկ․
Բայց գլուխ ի վերև մեծ պահեմ,
Թէ ընկերքս՝ մնասմեմ․
Եւ ոչ եթէ գլխով իմ,
Զիս ի ցամաք հանեցին,
Երկար անհայրին կեանք իմ․

ՏԱՃԱՐԻՆ ԼՈՒՐՔ

ԾՆՈՒՆԴ

Կալկաթա, 20 Մարտ․

Տէկին Ն․ Յարութիւն Գ․ Գրիգորեանց ծնաւ դուստր․

ՄԱՀ

Դ․ Մադրաս 13 Մարտ․

Ոսկի Պարոն Բ․ Մ․ Աստուածատուրեան հանգեաւ ի հասակի միոյ ամսոյ և 13 աւուրց․

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԵՐԱՐՈՒՑԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ․
Մ․ Դ․ Թաղիադեանց Վերատեսուչ